

БОРИС АПРИЛОВ

ИЗКАЧВАНЕТО

- повест –

Градчето е упорито вкопчано в глината, залепено е по скалите като лишей. По кривите му улички е гъмжило, хората кръстосват насам-натам без работа, нямат какво да вършат, най-често се излежават на слънце или си отдъхват в сянката на покривите. Това са ниски жиливи човечета, известни на света като херфи. Изискванията на херфите към живота са незначителни, за тях най-важното условие е да се включат поне в две експедиции годишно, повече не им трябва, останалото е вървене по уличките и зяпане пред хотелите. В хотелите са отседнали потеглилите към върховете. По предварително изработен ред от тук тръгват много групи, походите започват от всички страни на върховете, дори от невъзможните за преодоляване, всеки се стареа да извърши нещо, което никой преди него не е вършил, особено пък ако предишният се е провалил, ако се е върнал предивременно или ако е загинал. Някои не загиват, само изчезват, остават след себе си шум в световноизвестните вестници. Върховете приемат и не приемат покорителите си, понякога се съпротивляват почти злостно, ненапразно пътеките към тях са осеяни с вкочанени трупове. И въпреки туй всеки връх, след като е устоял десетилетия на набезите, накрая се предава, човекът стъпва на него, а след това често пъти започва буквалното му прегазване от нови експедиции. Качват се десетки хора, развихря се голямата подигравка с непостижимото. На това херфите не възразяваха, не се сърдеха никому, напротив, радваха се, наемаха ги постоянно, те бяха носачите на денкове по базите, те бяха и водачите. Планината и херфите бяха приятели, допълваха се и нито херфите можеха без планината, нито планината можеше без херфите.

Ето защо, когато напролет пристигна бледият мъж, пребиваването му в градчето по-сетне се изрази в сензация. Бледият мъж пристигна с много багаж, отначало той не заяви за какво е дошъл, но с течение на времето хората започнаха да го подозират, че ще изкачва, особено когато научиха, че е закупил четири яка. Така в Баманду плъпна мълвата, че някакъв съвсем смахнат самотник ще си поиграе на покоряване без херфи, посмяха се на това и го отстраниха от вниманието си; нямаха време да се занимават с него, всеки ден пристигаха групи, сезонът на изкачванията чукаше на вратата. Забравен от всички, бледият мъж сякаш се затвори в себе си, между яковете – в края на града, и хотелската стая – в центъра. В стаята той прекарваше по-голямата част от времето си, подреждаше вещите, уредите, изчисляваше товара в килограми, разпределяше го в денкове, подреждаше консервите, комплектуваше ги по калории и витамини, навиваше въжета, изчисляваше дължината им, старееше се да не остане и сантиметър в повече, във всичко търсеше неговата оптималност, то биваше нанасяно в тетрадки, описвано; в тетрадките се сортираха и индикациите на медикаментите. На един стол в центъра на стаята бяха изправени бутилките с кислород. От време на време, но не по-малко от два пъти дневно, бледият мъж взимаше една бутилка в ръцете си и я наблюдаваше в позата на Хамлет. С бутилка или без бутилка? – това е въпросът. Освен туй той взимаше камерата и по същия начин се питаше: с камера или без камера? Ако трябва да доказвам на някого, необходимо е да взема камера, но защо да го доказвам, какъв е смисълът, нали това интересува само мен? И така, кое е по-важно за

изкачването – да го реализирам за себе си или за другите? Ако го направя заради сензацията, ще предизвикам шум и ще спечеля пари, но ще продължавам ли да бъда и тогава аз? Всъщност какво е човекът, не е ли преди всичко суета?

В същото време Баманду се тресеше от шумотевицата на журналистите. Членовете на експедицията избягваха да правят изявления, но водачите им бъбреха и заради тях. Всяка експедиция биваше субсидирана или от кралско дружество, или от нещо друго. В шумотевицата бледият мъж изчезна съвсем. Продад наскоро жилището си, пестил в продължение на десет години, с такива скромни средства бе подготвил своята съвсем частна експедиция просто защото така му се искаше, такава беше природата му.

Налагаше се да чете много книги, проучваше опита на миналите преди него по пътеките, вникваше в неуспехите на тия, които не са се върнали. Запознаваше се с всяка точка за лагеруване, върху скиците на своя маршрут рисуваше лагерите и описваше вещите, които трябваше да остави на всеки от тях. Яковете ще изнесат багажа до мястото, където могат да стигат якове, там ще го чакат. Колко ли дълго може да чака един як? Ето още един допълнителен въпрос. В края на краищата трябва да реши и тази задача – колко време биха го чакали яковете, какво е тяхното търпение и разбиране, да не кажем чувство за отговорност. Ужас, хиляди въпроси и въпросчета. Но самотният мъж мислеше за всичко съсредоточено и упорито нанасяше всяка подробност в бележниците. Заети с големите експедиции, журналистите рядко го зърваха тук или там, понякога правеха и опити, той само ги поглеждаше с тъжния си поглед на самотник, те махаха с ръка и притичваха към по-интересните обекти. Въпросите към него обикновено се свеждаха до това, дали чака някого, тези, които чака, колко са на брой, от каква националност са и накрая винаги: внимавай, ей, да не си намислил нещо съвсем оригинално и да ни изиграеш.

Бледият мъж често гледаше от прозореца си към планината, потънала до гуша в легенди. Беше проучил поне сто от тях, не му направиха особено впечатление, на него такива не му минаваха, гледаше иронично на мистицизма, намираше го за белег на страх, бедните на преживявания местни хора бяха бедни и на мислене. Планината наистина криеше много загадки, но легендите имаха формални връзки с тях; снежни човечи не го интересуваха, интересуваше го само да намери най-благоприятните места за минаване, през най-благоприятните дни (дори и часове), при най-благоприятни атмосферни условия и особено благоприятно здравословно състояние.

Вече копнееше за изкачването, катеренето за него беше най-висшата форма на човешката страст, то запалваше най-елитните центрове на емоционалната му дейност, възпламенена от десетки алпийски одисеи преди това. Бледият мъж отначало участвуваше в групови походи, но с течение на времето и омъдряването – то не можеше да не дойде на четирийсет и пет годишна възраст – той се отдели от навалицата и потъна във философската същина на катеренето, в болезнено сладкото усещане за предимството на уединяването. Какво ли не изкачи тогава той, но винаги сам и тайно. Веднъж на някакъв връх го завари група от четирима задъхани, погледнаха го изненадано и го запитаха какво дири самичък тук, а той им отвърна, че откакто се помни, си е тук, оттегли се надолу и изчезна. След като го срещнаха на няколко подобни места, хората допуснаха, че е дух или халюцинация, породена от кислородната разреденост и някак спонтанно го нарекоха Бледен мъж, други отидоха по далеч и го клеймосаха с прозвището Високият призрак.

В очакване на лятото бледият мъж скиташе в полите на планината, тренираше, поддържаше здравината на мускулите си, изпитваше всяка нова дреха, новите си обуца. Не пропускаше нито една пресконференция. Сгушен сред слушателите, попиваше всяка изтървана в повече дума, стараше се да долови някои от секретите на експедициите, връщаше се в хотела и отново прехвърляше (за кой ли път) дневниците на предшествениците. Понякога висеше над случайно измъкната маршрутна скица и я наблюдаваше, отначало съсредоточено, след това разсеяно, вече сто пъти обсъдил от всички страни своя собствен вариант.

На четирийсет и пет годишна възраст, сред самотата и планината, в тренировките и спокойствието, един ден високият бледен мъж усети пролетта, тя го докосна една сутрин с нежността на съня. Това го накара да забележи журналистката. Обикновено тя го преследваше, а той се изплъзваше. Изглежда, че журналистката бе доста опитна като жена и много бързо разбра, тя просто угади настроението. За подобни случаи разполагаше с добро въоръжение – бедра, наподобяващи пейзаж, и спокойни гърди, които се извисяваха като стряха. Знаеше, че трябва да го улесни, виждаше колко е самотен и му заяви: Защо в хола на хотела, защо не дойдете в стаята ми? Или пък аз да дойда при вас? Но при вас е много разхвърляно. Номерът на стаята ми е триста и единайсет. Нямахме какво друго да прави, трябваше да приеме, по улиците на Баманду се разхождаха само мъже, жените тук приличаха на мъже.

Въпросите се оказаха неприемливи, журналистката искаше да разбере най-важното, с други думи – всичко. Такава цена той никога не е и мислел да даде на жена за каквото и да е. И не само на жена. Извини се и си излезе, тя извика и тръгна след него, заяви му, че ще намали броя на въпросите, но бледият мъж бе изтрезнял, в края на краищата за какво му бяха тия якове, нали яковете стават за всичко? Беше трудно, разбира се, ако планината можеше да говори, би разказала редица комични подробности, но работата все пак потръгна и журналистката остана на сухо.

Най-после пристигна писмото, викаха го за справка, той замина за столицата, там се яви пред комисия от трима души. Поканиха го да седне и отвори папката с молбата му.

Много сте висок, рече някой от комисията.

Бледият мъж не отвърна нищо.

Подали сте молба да изкачите най-трудния връх – Пама.

Да, отвърна той, там съм описал всичко.

Но не обяснявате нищо, а се шегувате; тук например пише, че ще бъдете сам.

Това съм искал да кажа.

Тримата го погледнаха.

Много сте висок, повтори някой от тях.

Чакам да ми определите дати, отвърна бледият мъж. Искам да изкача Пама по най-обикновения маршрут, там вече никой не върви, но аз ще мина по него.

Сам.

Сам.

Ние сме тук обаче да издаваме разрешения за изкачване, а не за самоубийства.

Без група е немислимо да достигнете Пама.

Моята цел е тази.

Обичате сензациите.

Обичам да съм сам. За моето изкачване няма да правя пресконференция, само вие знаете за какво съм пристигнал в Баманду, вдигне ли се шум, изобщо няма да тръгна.

Добре, но можете ли да запознаете комисията с начина?

Например как ще шурмувате върха.

Кой ще бъде последният ви лагер?

Бледият мъж ги погледна разсеяно и заяви, че си има точен план.

Можете ли да изчислите шансовете си в проценти?

Може би пет на сто.

И настоявате за разрешение?

Смятам, че ще успея.

На кого ще продадете филма?

Ще мина без филм.

Дори... без... филм?

А как ще документирате?

Как ще докажете?

Няма да доказвам.

Добре, обади се най-после председателят на комисията, колко херфи ще наемете?

Нито един.

Става въпрос... донякъде.

Купил съм четири яка.

Какво?

Двамата, без председателя, се изправиха. Стаята излъчваше необходимата тържественост: меки кресла, тежък килим, полилей, край прозорците падаха тъмозелени завеси, между завесите се вместиха небе, вишна, камбанария на католическа църква и далечен сняг върху суров планински масив. На една от стените висеше знамето на държавата, под него – ликът на държавния глава, това бе представителна зала, тук посрещаха хора от цял свят, и то не какви да е хора, все корави мъжаги с нашумели имена, със силно пигментирани лица, познати от илюстрираните списания и рекламите за оборудване по алпинизъм. Шефът на комисията, човек с уморено умно лице, също се изправи и отиде до прозореца, но едва ли видя нещо интересно навън. Помощниците го гледаха право в гърба. Тъкмо тогава бледият мъж седна в посоченото му още от самото влизане кресло. Дългите му крака изскочиха напред, ръцете му полегнаха върху облегалките. Бледият мъж подразбра, че съдбата му зависи само от шефа на комисията, който в момента се правеше, че се взира силно в кръста на католическата мисия. Другите двама са украшение, протокол, ако разчита на тях, по-добре да си тръгне веднага, те никога няма да обърнат внимание на молбата му, а сега с учудване се питат защо пък чак толкова се е замислил шефът, защо не реже, вън чакат представители на друга експедиция, тя ще им отнеме четири часа. Шефът на комисията се обърна към стаята и започна да се любува на русата му, почти детска косичка.

Без херфи, прошепна той, разбирате ли какво означава това без херфи? Равнява се на революция, досега нямаме подобен случай. Може би нямате да им платите?

Изкачването е скъпо удоволствие, отвърна бледият мъж, и който няма пари, изобщо не бива да тръгва.

Вие сте фанатик?

Да.

Наясно ли сте какво означава да тръгнете без херфи, това означава, че ви изчезват дори тези пет процента за успех.

Ще опитам

С якове.

Държа да бъдат якове, не хора.

Досега никой не се е изкачвал без херфи, не е и помислял, дори не е допуснал мисълта, че може да помисли.

Бледият мъж замълча, двамата членове на комисията отвориха усти, но шефът им ги прекъсна със знак. Той напусна мястото край прозореца и се отправи към съседното кресло. Сега вече можеше да вижда посетителя в лицето, особено ако посетителят се извърнеше малко. Бледият мъж се извърна, той бе усетил, че има за какво да разговаря с човека до него.

Искате ли да запушим?

Не пуша.

Уиски?

Малко.

Може би думата уиски да е била подаденият знак, но двамата подгласници просто отвориха вратата и излязоха. Шефът на комисията се върна зад бюрото, промъкваше се към цигарите и удобствата, дребните му розови пръсти отвориха чекмеджето, поровиха и измъкнаха малка извита луличка. Докато той палеше луличката, бледият мъж се възхищаваше на сръчността, с която пръстите извършваха необходимите манипулации. Щом се появи димът, пръстите се успокоиха.

Може би разбрахте, че ще получите разрешението, за което сте дошли при нас. – По изваяното му сякаш от порцелан лице не се забелязваше нито един дефект, никаква пъпчица. – Ще ви го издам на моя отговорност, ако щете – мой риск, без да се съобразявам с мнението на подгласниците си. – Бледият мъж остана неподвижен, не направи и опит да благодари. – Но искам да си поговорим откровено, никак не ви виждам при катеренето.

Това е моя луда необходимост, отвърна бледият мъж.

Тя е необходимост за мнозина, тези алпийски подвизи са подвластни на суетата, а вие...

Вратата се отвори, подгласниците изтикаха напред масичка с колелца, настаниха я до бюрото и отново излязоха. Шефът на комисията наля в чашите и погледна своя гост, гостът кимна, ледът звънна в чашите.

Принадлежим на две различни раси, подхвана домакинът, а сме почти еднакви.

Вдигна чашата пред себе си.

Бледият мъж също.

За покоряването на върховете си има хора, рече домакинът, те сякаш са родени за туй, извън катеренето биха били нищо. Но вие... Да продадете къщата си... Пама не можете да изкачите и си го знаете, рекорд не можете да поставите; ако успеете, ще бъде подвиг за векове, но няма да успеете, сам никой не би дръзнал, пък да предположим, че успеете, веднага ще се превърнете в сензация, а сензациите не ви интересуват.

Никак.

Тогава защо?

Бледият мъж повдигна искрено рамене, но този жест му се стори неучтив и побърза да изрече също тъй искрено: Не знам, вие сте човекът, на когото бих казал, но не знам.

Изкачването с херфи не е само необходимост, това е и традиция, свещено право, ако щете – монопол.

Мислите ли, че не знам?

Една истина, като всички простички истини – като гората, като водата.

Колко деца имате?

Шест.

В кръвта ви тече ли нещо от херфите?

Не бих имал нищо против.

Те имат много деца.

Ако заемете поне двама, ще бъде съвсем друго.

Мисля, че ще ви огорча.

Ще огорчите тях, ще им нанесете удар. Представяте ли си, прекъсвате традицията. Да оставим настрана, че им отнемате по някой лев.

И все пак предпочитам яковете.

Мизантроп ли сте?

Направихте много за мен, отвърна посетителят, без документи не бих могъл да започна изкачването.

* * *

Натовари багажа си на яковете. Бледият мъж остана сам срещу планината. Постара се всеки як да получи по равни килограми. Една палатка бе опъната да го чака, палатката се намираше на 3430 метра. Сбогува се с нея и се отправи към четири хиляди и шестстотинте метра, точката, до която можеха да му служат животните. Там разтовари багажа, опъна нова палатка, оборудва я, привърза яковете към забити в земята клинове, пренощува и на другия ден започна да пренася пакетите на гърба си. След три дни успя да изкачи всичките си вещи до базовия лагер на 5340 метра; тук разположи най-голямата палатка, монтира най-удобната печка, подреди главната част от провизиите и медикаментите. Докато работеше, усещаше възбудата, туй беше кипящото от радост тяло, ясното просто усещане, че е щастлив. Нататък му предстоеше да построи четири по-малки лагера. Работеше стегнато, внимателно, пестеше силите си, подчиняваше се на спартанска методика, спеше достатъчно и всичко се развиваше по предварителния замисъл. Не бързаше, не целеше да изпревари прогнозираните метеорологически условия, за времето си нямаше график – движеше се на късмет. На бърза ръка преживя два ледени вихъра. Първия прекара на път, вторият го връхлетя на завет, в палатката. При първия вихър се притаи в пукнатина на скала; когато вихърът отмина, в разсеяната светлина пред него се появи орел и орлица, те се любеха на издатината встрани, бледият мъж бе един от малцината на света, видели такова чудо. Той стоеше в пукнатината и наблюдаваше скромното отдаване на орлицата, без каквото и да е кокетство, в достойнството си тя не си позволяваше особено подчертани движения, най-често търсеше да допре шията си в неговата, отъркваше се нежно и сладостно, докато орелът бесуваше. Май че по някое време го зърнаха, така му се стори поне, ала най-сладкия миг преодоля и в този случай инстинкта за самосъхранение, орлите отлетяха едва след като мъжкият се насити. Бледият мъж си мислеше, че тези птици не живеят чак толкова високо, гнездото им е сигурно поне две

хиляди метра по-надолу. Тогава защо се качват във висините да се съешават? Заслужаваше да си помисли върху тази загадка, но къде време за това?

Беше се започнало.

Вървеше по отъпканите пътеки на няколко експедиции, нямаше нужда да забива клинове по стените, намираше си ги готови, по тях висяха дори въжетата, той им се доверяваше, защото обичаше да рискува, неговото изкачване можеше да завърши успешно само през риска, на това разчиташе; като тръгваше, той си знаеше, че ще се движи със стръвта на мародер. В една гънка намери опъната палатка, вътре имаше всичко, храната беше непокътната, палатката все още чакаше стопаните си, които никога нямаше да се завърнат. Разчисти снега, вмъкна се в нея, запали печката и преспа. Вечерта и сутринта яде от собствените припаси, остави всичко непокътното за своето завръщане. Въпреки студа, виелиците и умората усещаше познатата бодрост, просто помирисваше как най-трудната точка, ревниво пазена от ледници, отвесни стени, пропасти, мъгли и връхлитащи ледени бури, се приближава. Поне досега не можеше да се порадва на някаква поносима температура, през цялото време зъзнеше, а какво ли му предстои занапред?

Но последва абсурден период, в решителните последни фази настъпи небивало затишие, заблестя слънце и всяка мъчнотия го подканяше: ела и ме преодолей. Той преодоляваше при незапомнени атмосферни условия, незарегистрирани в историята на изкачванията. Продължаваше да открива безпогрешно стари клинове и въжета, това го развесели, изпадна в еуфоричност и захвърли кислородната маска. Олекна му още повече, вече си подсвиркваше и си мислеше, че когато човек види любовното опиянение на орли, неизбежно му потръгва. Захвърли и фотоапарата, отказа се да документира, работеше за собствено удоволствие, нямаше никакво намерение след години да разказва за подвига си пред камината на някой клуб.

Когато застана на върха, отначало го обхвана страх, че може да полудее от възбуда, а след това трябваше да преодолява внезапно обзелото го чувство да се поддаде: Да остави ли, или да не остави белег? Наоколо беше пълно с такива неща, тук бе отразена не само личната суета, но и суетата на нациите. Една минута прекара на Пама и всяка секунда от тази минута се изрази с вътрешния наплив и вътрешната му съпротива да преодолее поривите си към парадност. А светът лежеше в краката му спокойно, балансирано, потънал във великолепната си тишина, един от редките мигове на върха, подарен само на него, награда за безшумния му подвиг. Подобни метеорологически явления тук се появяват сигурно веднъж на столетие. В тази минута бледият мъж допусна за частица от секундата, че се е превърнал в бог.

* * *

Вестниците и туристическите бюлетини на Баманду шумяха за четири експедиции, трите от тях бяха наели по триста и петдесет, а четвъртата петстотин херфи, радиото гърмеше, всеки от водачите на групите допускаше до трийсет процента за неуспехи, а няколко дни преди потеглянето благоприятните възможности слязоха на петдесет процента; началото на сезона бе отбелязано с три жертви и осем измръзвания на крайници; сред катераческите общества плъзна мрачният полъх на песимизма. Бледият мъж спеше вече трето денонощие и прислугата на хотела напразно се заслушваше пред вратата на стаята му. Събуди се на четвъртия ден по обед, усещаше, че е гладен, премазан от изтощение и че по крайно необясними причини му се влиза в жена, например в журналистката. Дълго преди да се изправи на крака, тъй като се събуждаше в поредици от часове, той се люлееше между видения от орли,

якове, възета, глетчери, журналистката, вихрите. Вмъкваше се постепенно в реалния свят на стаята, осъзна, че над него има таван, край него – стени, сигурност, на пода се простира персийски килим, а отвори ли вратата, на всяка цена ще срещне една вана. След като завъртя крана, видя в огледалото високото си омършавяло, просто стопено тяло, загубило поне петнайсет килограма от теглото си – направо скелет. Брадясалото му лице продължаваше да създава впечатление на бледост, но по какъв начин, трудно можеше да се разбере – с напластения загар. Скелетът потъна във водата, покри се с нейната мекота. Завет, никакъв вятър, пръстите на краката му се движеха по негова воля, пръстите на ръцете му усещаха предметите при докосване; радиоприемникът му даряваше музика, нещо като Дебюси, който прииждаше от стаята. Затвори очи и видя келнерите, те сновяха по мокета на долния етаж, тикаха колички с напитки, разнасяха сребърни табли с гореща храна, от чистите им тихи дрехи дъхтеше на вечност.

Предпочете овнешко бутче без гарнитура и салатата отделно, нищо повече, от вината избра френско червено; стремеше се да поглъща спокойно, сдъвкваше бавно и гледаше пред себе си, през пространството със стерилно бели покривки. През сигурната стъклена витрина се виждаше планината, увенчана с чист сняг. Сега планината му се струваше близка и крехка, като дълго желана холивудска звезда, с която вече е преспал. Нахълта неспокойна журналистическа група, тишината отиде по дяволите, след групата влезе журналистката, махна му отдалеч и се уедини през една маса. Стори му се по-хубава отпреди, а деловитите ѝ иначе движения бяха сякаш затоплени от дремеща все пак във вътрешността ѝ женска природа. Тя остави камерата и записната уредба до себе си, избра нещо от менюто и потъна в страниците на бележника си. Надойдоха още хора, говореха високо, бледият мъж долови изречения, от които разбра, че току-що е потеглила най-голямата експедиционна формация, че Пама ще бъде атакуван по две посоки едновременно и че преди час пристигнала неприятна вест: на връх Мунца – нови четири жертви. Телефоните на хотела бяха изпратили тези новини по всички краища на света, Баманду се тресеше от тревожно напрежение, никой сезон не можеше да се равнява по нещастни случаи с тазгодишния, над улиците и къщите виснеше заплахата на нови нещастия. Херфи намериха наядени от лешояди три трупа на якове – това също се изнесе в пресата; някои се заеха да разнищят загадката, страниците на вестниците се кичеха с хипотези, но всички трябваше да започнат отново, тъй като един ден в крайнините на града се появи четвърти як, беше жив и здрав, но като всички останали якове на света крайно мълчалив, нито знаеше откъде иде, нито можеше да съобщи накъде отива.

Бледият мъж продължаваше да живее в хотела, той все тръгваше и все не тръгваше към родината си, бездействието сякаш му беше необходимо, внушаваше си, че още се възстановява. Средствата за масова информация го бяха забравили, бледият мъж се чувствуваше по-самостоятелен от всякога. Само журналистката веднъж го запита дали няма някаква връзка между орфаните от лешоядите якове и неговите. Подведен от повишеното си настроение, той отвърна весело, че връзка съществува само женския як и нея. И още лоши новини – горе се подхлъзваха, премръзваха, изчезваха, чу се за два счупени гръбнака, появиха се стъпки на снежен човек. Лоша година, до този момент нито една победа. Силни, натежали от загар мъже с тъмни очила и бради се завръщаха с виновни погледи, махаха безпомощно ръце, което понякога трябваше да се приеме като единственият им отговор. Заговори се, че все пак трябва да се подбудят някои следствия, подочуха се слухове за изоставени другари, някъде зачестиха случаите на необичайно малодушие в решителни моменти, другаде

– направо за проявен страх, но най-често се споменаваше за проявен егоизъм. Като се вслушваше във всичко, бледият мъж разбираше, че великанът Пама се съпротивлява ожесточено и същевременно предизвиква; не по-гостоприемно се държаха и останалите осемхилядници; май настъпваха времена, в които на човек е предоставена възможността да разбере, че не бива да се перчи с особено могъщество, че понякога на природата ѝ кипва и започва да се брани, като не държи сметка и за смъртоносните си удари.

Всеки отминал ден увеличаваше цената на неговия успех; както се развиваха нещата, логичната мисъл едва ли можеше да допусне, че тази година ще бъде записан някакъв победен поход до Пама, а който би допуснал това да бъде извършено от сам човек, поне до сто години, направо би минал за луд. Бледият мъж бе отбелязал не само световен рекорд, той бе постигнал непостижимото. Стоеше му се в Баманду, не му се заминаваше от мястото на реализираното си величие, сред суетата и снобизма; обичаше да се надсмива тайно на всички. Но един ден, както се бръснеше, пламна осенението му, че стоенето в Баманду, че това безпричинно киснене в този скучен град не е съвсем невинно, че това прилича на мазохизъм. Като продължаваше да се бръсне обаче, той се опита да докаже на себе си, че поне досега е действувал безкористно.

Нима е малко това, че преодолях порива си да оставя белег?

Във великите секунди на върха бледият мъж, тренирал скромността си в продължение на десетилетия, се побори мъжки и потисна колебанията си. Там той се оказа на сантиметър от срама – за малко да забие в скалата свой собствен клин с инициалите на името си. Но сега вече е чист, бледият мъж няма как да докаже изкачването и работите на неговия вътрешен човешки баланс са наред.

Но това, че продължавам да вися тук и се подсмивам по пресконференциите, какво е? Това е любов, оправдаваше се той, аз вече обичам и не заминавам заради нея. Но скоро рухна и това оправдание. Една сутрин журналистката заудря по вратата му, не мога повече, заяви журналистката, нуждая се от мъж, не издържам повече, потребен ми е мъж, сънувам еротични измислици, ако ще е мъж, бъди поне ти, харесваш ми и умееш да мълчиш. Беше по пижама, топлината от постелята още лепнеше по нея, щом се вкопчиха, не се пуснаха три часа, чак до минутата, в която бледият мъж се убеди, че не а е обичал, и то никак, че любовта му към нея е била само претекст. Тя се надигна, намери някаква бутилка и отсипа в чашите.

Така може да се живее, въздъхна тя, сега спокойно бих могла да върша работата си, а и друг път ще прибягвам към вас, тъй като сте дискретен и хубав. Ако трябва, ще си платя.

Погледна я отдолу нагоре, както се гледа връх, в нея нямаше нищо розово, нито нежно, тялото ѝ отразяваше кафявия блясък на светските плажове, кожата ѝ крещеше от загар, гърдите ѝ също бяха кафяви, личеше си, че не е обличала бански костюм, а горницата им не е обличала дори на публични места. Подаде му чашата и легна до него, той близна, искаше само да усети вкуса на уискито, но това събуди желанието му да си пийне, стана му приятно, само дето вече чувствуваше, че жената до него му е малко излишна. Тя говореше: планината гъмжала от събития, непрекъснато връхлитат новини, вест след вест, нещастие след нещастие; отделът на вестника ѝ наредил да стои в Баманду до второто пришествие и все пак не може само да се стои, трябва и да се полегне. Беше осведомена за всичко, заредена с невероятни подробности; херфите се изнервили, годината била фатална, злите духове от ледниците се събудили, очаквало се снежният човек този път да покаже лошата страна на характера си.

Снежният човек според херфите е много силен, пръстите му хващат за гърлото и стискат, докато езикът ти изхвъркне навън, после очите; или пък сплесква главата, мозъка. Тя описвала всичко туй и го прашала, но не може само да се пише, трябва и да се полегне. За любов между двамата не можело и да се помисли, тя е готова да му заплати, илюзиите са изключени, вестникарската ѝ деловитост създавали от само себе си стоманените ѝ принципи. Бледият мъж изслуша всичко това и заяви, че няма да ѝ вземе нито грош.

Той продължаваше да обитава хотела и не знаеше какво би могъл да предприеме по-нататък, не знаеше накъде да тръгне, къде да отиде – никъде, досега го мамеха върховете, сега най-трудният бе легнал под него, отваряше се място за досадата, но минаваше още време и след досадата се отваряше място за по-страшни чувства. Сега накъде? – питаше се бледият мъж. Какво още да покоря?

Тя идваше и лягаше до него, предоставяше му часове на акробатика, уискито му се услаждаше все повече. Освен това привикваше с подробностите на тялото ѝ, с капризите ѝ върху чаршафа, започнаха да се разбират без думи, неочаквано усетиха, че са се домогнали до естествен синхрон. Планината сипеше още изненади, но най-голямата се изрази в това, че експедициите приключиха с крах. Краят на катераческия сезон настъпваше. Отделът ѝ нареди да се завърне в редакцията, Баманду се обезлюдяваше, колоритните личности, които бяха успели да се изтръгнат от смъртта, изчезваха.

В един безцветен ден тя пак легна до него, двамата погледнаха към тавана.

Все забравям да ви питам за името, рече той, тъй като разбра, че е настъпил часът на раздялата, как се казвате?

Миранда, отвърна тя.

Не е чак толкоз лошо.

Името ли?

А, другото е ужасно.

Не ви се ще да замина, нали?

Е, ще се справя някак.

Защо не дойдете с мен?

Какво има там?

Ще бъдем заедно. Тя се изметна нагоре и издърпа гащетата си. Впрочем вие защо се появихте, какво търсите в Баманду?

Дойдох да изкачвам.

Кое?

Той мълчеше.

Мен ме изкачихте добре, нали?

Дойдох да изкача Пама.

Пама!

Журналистката се изправи, грабна гащетата си и бледият мъж разбра, че се е изплашила. Обличаше се бързо, ръцете ѝ потрепераха, на нея никак не ѝ се щеше да бъде нарязана на парчета от непознат маниак, този неясен, висок и бледен мъж вече показваше зъбите си, през оскъдните му по брой думи тя зърна в далечината психопата.

Излезе си, без да се дооблече, напоследък така преминаваше коридорите, недооблечена и сладко уморена. Бледият мъж лежеше, зяпаше тавана и отпийваше от чашата, мислите му го носеха към шефа на тричленната комисия, която издава

разрешенията на експедициите, шефът се очертаваше като единственият човек на света, с когото вероятно е възможно и да не се скучае.

На обед тя седна до него, оказа се, че са сами в ресторанта, върховете зад витрината изглеждаха по-бели отпреди, а келнерите по-услужливи от всякога.

Днес уискито ви дойде малко повече, усмихна се журналистката. Храната ви е сервирана, защо не почвате?

Вярно е, че съм малко повече, съгласи се той.

Там някъде е Пама, посочи тя с глава.

Да.

И ви предстои.

Не отговори.

Кажете най-после какво искате, какво търсите тук!

Бяхте сензация, след туй – нищо, по едно време изчезнахте, но сте тук, без да сте журналист. Кажете какво сте, защо ви бяха тези якове, защо говорите малко, докога ще останете?

По едно време изчезнах, съгласи се бледият мъж.

Как се казвате? Поне това да знам.

Ерик.

Ери, така ли?

Но вие помнете, че по едно време изчезнах.

Искам да зарежем масата и да се прехвърлим в стаята. Заминавам утре, не разбрахте ли? На вас не ви ли е вече достатъчно ясно, че започвам да ви обичам? Ери! Слушате ли ме?

Не можете ли още днес?

Ще замина утре, разберете, а сега ще отидем в стаята ви! Тя грабна чашата от ръцете му. И съм сигурна, че не се наричате Ерик, нито Ери, нито нещо близко до това...

Държеше главата му и търсеше отговор на загадката в очите му, там се потайваха неизследвани мрачини и много фанатизъм, съпротива, бавно и неизвестно защо гаснеща жизненост. За първи път в живота си Миранда полудяваше от гняв, че не може да подчини някого на амбициите си и сякаш в полусън разбираше, че става тъкмо обратното, затова в даден момент допусна, че се намира близо до сатаната и ако не беше склонният ѝ към авантюризъм характер – довел я впрочем до алпийския профил на вестника, – би побягнала повторно, а тя вече преодоляваше страха си и бързаше да усети как сатаната ще влезе в нея. От гънките на планината идеше той и може би след малко, след като я налюби, ще се превърне в космата горила, която тъпче девствените снегове и оставя загадки зад гърба си.

Помнете ли, когато ме нямаше? – запита внезапно той.

Помня, целунете ме.

Тогава ме нямаше, рече той, без да я целуне. Тя скочи върху него и започна да го целува. Отсъствувах, каза той и се отбраняваше, огъваше се под тежестта ѝ, понякога успяваше да се измъкне, но тя наново връхлиташе. Нямаше ме, защото бях на Пама, успя да изръмжи той, а тя жадно търсеше устата му, като съзнаваше, че няма да замине от Баманду, че постави на карта не само кариерата си на световна журналистка, но и живота си. Изкачих Пама, успя да повтори той и тя, въпреки дълбокото си страстно дишане, го чу, но продължаваше да диша шумно и точно когато изблеци очи, той изстена: изкачих се сам, без херфи!

Тя се отпусна до него, полегна от дясната му страна и се почувствува като в топъл, наситен с теменужни аромати басейн. Не виждаше по-нататък бъдещето си без него, не можеше да си представи, че утре няма да милва рамото му, тя загиваше без диханието му и още сега трябваше да подхване разговор, да го повлече със себе си. Докато обмисляше първите думи на апела си, неочаквано си спомни, че в кулминацията на тяхното заедно той я убеждаваше, че е изкачил Пама, сам, без херфи. Усещането за едно нищо незначещо твърдение постепенно се превръщаше в нещо, по което можеше поне да се помъдрува. Човекът до нея бе изрекъл: изкачих се до най-трудния връх сам. Това изкачване бе недопустимо, то нямаше нищо общо с действителността. От друга страна изказваше го човек, който говори оскъдно или изобщо не говори. Край нея плаваха лилии, цветовете им се отваряха и продължаваше да ухае на теменуги, костеливото му жилаво тяло беше отпусната струна, в стаята беше тихо, тишината притискаше целия град, от далечните върхове се отронваха лавини, лавините се свличаха, повикани от присъствието му. Боже мой, загубена съм, обърквам живота си, той ще ме подчини.

Миранда ли се казвате?

Преди малко ме убеждавахте, че сте изкачили Пама.

Само ви осведомих.

Гоните ли ме?

Защо?

Все едно че ме подканяте.

Той ѝ заяви, че преди двайсет и шест дни се е изкачил на Пама, сам, без херфи, само четири якове до базовия лагер; запозна я с навика си да върши всичко сам, да живее далеч от шумотевиците, само така се чувствува щастлив, поне така е било досега, защото след изкачването на Пама не може да се похвали, че се чувствува щастлив.

Вие твърдите, че сте изкачили върха, в който този сезон се разбиха две експедиции, придружени от осемстотин херфи?

Да.

Ери!

Тя изтри с длан във въздуха изреченото име.

Ерик ли се казвате?

Не.

Оставихте ли знак?

Той отвърна, че не оставя следи по върховете, призна си, че тъкмо на Пама се е двоумял, мъничко му е трябвало да се приобщи към стадото. Слава богу – преодолял се и сега гледа спокойно света в очите. Вие вярвате ли, че се изкачих?

Не.

Удари градски часовник, звуците му направиха града по-уютен, всеки звук отекна в тялото ѝ, бедрата ѝ потръпнаха, чашата на устните ѝ се олюля, след часовниковите звуци стана тъжно и празно.

Никой няма да ви повярва.

Знаете ли колко ме интересува!

Ще дойдете ли с ме?

Къде?

В един голям град.

Заминете сама, може и да дойда.

Защо не с мен?

Трябва да разбере.

Какво става с вас самия ли?

Да.

Смятате ли, че с вас става нещо?

Бледият мъж продължаваше да лежи неподвижно, тя напразно очакваше да се извърне към нея, да я докосне поне с края на пръстите си. Стана и се облече. Не можа да схване дали е видял, че очите ѝ са печални, той само лежеше.

Когато разбра, че отново е сам, бледият мъж се изправи; стаята беше пълна догоре с тъга; той включи касетата с Моцарт, но скоро сметна, че Моцарт не върви на пейзажа в прозореца и все пак го остави, защото знаеше, че Моцарт върви на всичко. По стъклата потече водичка, валеше. Влезе във ваната, покисна в тъгата си, излезе, изсуши се и почна да се облича. Ами сега? Сега накъде? Помоли да го свържат с най-авторитетното списание, свързаха го за минута, той каза на спортния редактор, че е изкачил Пама. Спортният редактор го напусна и затвори телефона. Пред хотела както винаги висяха една или две дузини херфи, но от по-главните, но от по-главните, водачите – бледият мъж им каза, че преди няколко седмици е изкачил Пама. Погледнаха го унесено. Той им изброи всички предмети, оставени от другите експедиции. Херфите мълчаха, всеки знаеше от пресата и телевизията какво има горе. Бледият мъж влезе в дневния бар и поръча уиски. Аз изкачих Пама, каза той. Барманът примигна и се съгласи. Не вярвате, но го изкачих, настоя бледият мъж. Радвам се, рече барманът. Вие сте длъжен да ми вярвате, извика бледият мъж, затова са ви поставили тук – да вярвате, аз никога не съм лъгал.

Само три дни бяха достатъчни за града, там всеки разбра, че самотникът с бледото лице е изкачил върха, той умислено твърдеше, че се е промушил през най-благоприятните дни, и то в сезона на големите несполуки. Миранда отлагаше заминаването си, тя вървеше подир избраница си и присъствуваше почти на всеки разговор – той разказваше ли разказваше. Те не вярват, обръщаше се той печално към нея, изслушват ме, но едва сдържат присмеха си, а аз се изкачих наистина, видях света отгоре, видях как се любят орли, ти разбираш ли, орлите се стопиха в страстта си пред очите ми!...

Знам, каза шефът на тричленната комисия, която издаваше разрешенията на експедициите, казаха ми, че сте изкачили Пама. Седнете. Уиски, обърна се той към подгласниците си и те напуснаха кабинета.

Вече знаете, учуди се бледият мъж.

Новината за вашето изкачване достигна при нас като смях.

Посмяхте ли се?

Лично аз не, аз съм сигурен, че сте го изкачили.

Защо сте сигурен?

Вие не знаете да лъжете. Защо чака във? Дамата ви може да влезе. Той целуна ръката на журналистката и посрещна с открити очи погледа ѝ: кажете какво да правим?

Не знам, отвърна журналистката, боли ме, обичам го и ме боли. Просто не знам кога ще му мине, предполагам, че е временно, криза.

Имайте предвид, мадам, че този човек е изкачил Пама, и то съвсем сам.

И ще му издадете сертификат?

Едва ли, усмихна се порцелановото лице на шефа, сертификатът няма да му послужи, няма да му го издам, ще сметнат и мен за луд, веднага ще ме уволнят.

Видях как се любят орел и орлица, рече с детски възторг бледият мъж, те тръпнеха, пред очите, на края на света, където може само да се умира.

Вие извършихте подвига на всички времена, шефът на комисията хвана ръката му, и за всички хора. Горее се двоумяхте, нали?

Доста.

Но няма да ви издам документа, за който сте дошъл.

Дойдох само да ви кажа, предположих, че ще ми повярвате.

Бледият мъж и журналистката напуснаха държавната сграда, те тръгнаха бавно през непознатия град, тя с чувството, че крачи до един луд, но необикновен мъж, когото обича, плюла на предишните си земни амбиции; той – пред полудяване, защото беше постигнал непостижимото, а никой не му вярваше и много му се искаше да заблъска главата си в първия изпечил му се зид, задето не бе оставил следа за подвига си на върха. О, само да тръгне веднъж с мене, казваше си тя, ще го отведе при много известни психиатри, а те знаят как да избият фикциите от главата му. Журналистката не вярваше, че измамата, с която си бе послужило порцелановото лице, може да се приеме за друго освен за ход с лечебна цел, тя нито за момент не допускаше, че порцелановото лице е говорило истината.

В това време подгласниците се върнаха в кабинета на шефа си, намериха го с гръб към тях, загледан през прозореца в мъжа и жената, които се отдалечаваха; подгласниците се стараеха да потиснат смеха си, вълн се бяха насмяли достатъчно.

Не може, рече шефът им и се обърна с лице към тях, невъзможно е, никой не може да устои.